

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

**González Téllez, Emanuel
Francofurti Ad Moenum, 1690**

Capvt I. Ex Concilio (a) Lateran.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](#)

TITVLVS XI.
De his quæ fiunt à majori parte
Capituli.

CAPVT I.

Ex Concilio (a) Lateran.

Um cunctis Ecclesiis, quod pluribus, & senioribus fratribus vistum fuerit, incunctanter debeat observari, grave nimis est, & reprehensione dignissimum, quod per quasdam Ecclesiis pauci quandoque non tam de ratione, quam de propria voluntate ordinationem ecclesiasticam procedere non permittunt. Quocirca praesenti decreto statuimus, ut nisi à paucioribus, & (b) inferioribus aliquid rationabiliter objectum fuerit, & ostensum, appellatione remota prævaleat semper, & suum consequatur effectum, quod à maiori, & seniori parte Concilii fuerit constitutum. Nec constitutionem nostram impedit, si forte aliquis ad servandam Ecclesię consuetudinem se juramento dicit esse astridum: non enim dicenda sunt juramenta, sed potius (c) perjuria, quæ contra ecclesiasticam utilitatem, & sanctorum Patrum instituta veniunt. Si quis autem hujusmodi consuetudines, quæ nec ratione (d) juvantur, nec sacris congruunt institutis, jurare præsumperit, donec condignam egerit penitentiam, à perceptione Dominicī Corporis existat alicuius.

NOTE A.

- (3) *Ateran.*) Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titul. cap. unic. & in Concilio Lateranen. generali celebrato sub Alexander III. can. 16. ubi reperitur textus hic.
(b) *In inferioribus.*) Inferiores Canonici dicuntur ad differentiam majorum, ut notari in cap. dilecto, de offic. Archid.
(c) *Perjuria.*) Ut sibi probavi in titulu. de iure rei.
(d) *Ratione juvantur.*) Nisi à Sede Apostolica confirmata sint, ut in cap.. hoc iudic. in 2. collect., ibi: Secunda questionis nodum auctoritate duabus Lateran. Concilii resolvendum, ut nisi videlicet de aliquo, vel de aliquibus, ab inferioribus irrationalibus aliquid obici. Et probari contingit, prevalcat semper, & obincere debatum, remoto appellationis obseculo, firmamentum, quod à majori, & seniori parte Concilii fuerit constitutum, nisi antiqua Ecclesia hactenus observata, & Apostolica Seda auctoritate confirmata consuevado alius fuerit observandum.

COMMENTARIUM

Ex praesenti canone talis deducitur assertio : In Capitulis, & Collegiis praevaleret quod sit à maiori & seniori parte, nisi minor rationabiliter contradicat. Probat eam textus in cap. de quibus 3. 20. dist. cap. in ordinatione 14. 61. distinct. cap. Ecclesia 57. cap. cùm nobis, §. nos ergo, cap. quia propter 42. de elect. cap. prudenteriam 21. de ordinis : & auct. ecclesiasticis constitutionibus, cum majori parte Capituli; prout ipsis Ecclesiis expedierit, valeas ordinare, seu statuere quod fuerit statuendum, & corrigeere corrigena, liberam tibi sublatu appellationsis obstaculo auctoritate Apostolica tribuumus facultatem, nisi a paucioribus, juxta constituta Lateran. Concilii rationabile aliquid objectum fuerit, & ostensum. Nulli ergo, &c.] L. i. anno judicis 2. §. hoc

autem 4. C. de jurejur. l. aliud 160. §. 1. ff. de reg. jur. l. nulli 3. l. 4. 5. & 6. ff. quod cuiusque univers. l. quod major 19. ff. ad municipal. l. 3. ff. de decreto ab ordin. l. ubi 19. ff. de tutor. & curat. l. penult. & ult. C. de praedus Curial. l. ult. C. de vendend. rebus Curial. l. 8. 4. & 142. C. Theodos. de Decur. l. 7. titul. 4. lib. 2. recipit. Illustrant ultra congetos in praefatu à Barbola, & Garanna, idem Barbola voto 47. num. 18. Cronius ad tit. de elect. Cujacius hic. Acunna in dicto cap. in ordine 14. Alciatus de presump. regul. i. presump. 51. Petrus Herod. lib. 2. Pandect. titul. 9. cap. 15. Lambertinus de jureparon. lib. 2. cap. 3. p. 3. art. 8. Petrus Faber & Gothofredus in dicta l. 160. 1.

Impugnatur iraditum assertio.

3. Sed pro dubitandi ratione ita argumentor: In sententiis, vel similibus iustitia actibus non debet attendi major pars, quia ut ait Plinius lib. 2. epist. 12. in sententiis ferendis suffragia non numeranda, sed ponderanda; nec semper majori numero est acquiescendum, cuius judicium raro tutius ac sanius, cap. grat. de postul. Pralat. & si aliqua pars Capitulo praeferenda est, maximè ea, qua ex senioribus constat, quibus plurimum iura deferunt, cum prudentiores quam juvenes praeferuntur; adeò ut qui contrarium affirmare velit, probare non possit nisi per quindecim testes, l. unicuique, C. de proximi- mato sacror. serin. lib. 12. Mafcardus de probat. volum. 3. consil. 128. num. 3. Tiraq. in prefat. de primog. n. 153. Franciscus Philadelphus lib. 36. epist. 1. ad Nicodemum, ibi: Romanorum domini Senatorum a senibus nominarunt, quoniam inteligerent in sensibus solis gravitatem esse. & pruden- tiam. Atque idem majorum senibus auctorita- tem esse dixit Quintilianus lib. 12. inst. cap. 4. eò quod plura nosse, & vidisse credantur. Igi- tur in Capitulis, & Collegiis non major pars respectu numeri, sed respectu senium attendi debet.

4. *Capitulum quid.*

Quà dubitandi ratione non obstante, vera est præfens assertio, pro cuius expositione scien- dum est, Capitulum in iure nostro sibi accipi pro patro illico, in quo convenienti clau- strales, quo nomine etiam ipsa congregatio claustralium, seu Canonicorum, dicitur Capitu- lum. In priori sensu accipitur in Clemente, ne in- ergo, de statu monach. Concilium Aqui-gran. can. 69. ibi: Mos inolevit, ut per monasteria Deo devota legatur lectio in capitulo. Et can. 70. ibi: Ut ad caputum lectio tradatur; & aliis Conci- liis congettis a Meurio in Glossario, verbo Capitu- lo, Benedicto Ephreno lib. 8. disquisit. monast. tract. 1. disquisit. 1. In secundo sensu pro ipsa congregatione, seu Canonicorum collegio ac- cipitur in præsenti titulo, & antecedenti; & Capitulum tunc est universitas clericorum, quo- rum caput est Prælatus, & ipsi membra, cap. novit, hoc ist. sodales, seu socii ejusdem colle- gii, l. ult. ff. de collegiis: non tamen omnes cle- ricis unius Ecclesie faciunt Capitulum, cap. di- lecta, de excess. Pralat. sed tantum ii, quibus Ec- chlesiæ legibus concessum est, ad exemplum col- legiorum secularium, quibus id constitutionibus, & Principum rescriptis conceditur, qui- que communem habent actioem, seu syndicum & arcam, l. 1. ff. quod cuiusque univers. cap. si- gnificavit, de appellat. dicto cap. dilecta, ubi la- tius dicemus. Arca signum communitatæ est, quia in ea obventiones, & redditus nummarii,

quasi in gazophylacio reconduntur, l. 13. C. de suscep. lib. 10. in qua etiam instrumenta, & ti- tuli asservantur; unde tituli arciales dicuntur in l. 6. C. de exact. tribut. lib. 10. & custodes ipsi Arcarii, cap. 3. Esther. D. Paulus ad Romanos cap. ult. Substantia ergo Capituli consistit in sigillo, syndico, arca, & negotio communis, ut probant Farinacius in prædicto criminis quæst. 113. num. 227. Decianus tract. criminis, lib. 7. cap. 20. num. 22.

Deinde sciendum est, quia sit major pars Ca- pituli? Et multi docuerunt, majorem partem Major pars eam esse, qua pluribus abundat suffragiis, cum? ut? major pars accedit, & concurreat in unam len- tientiam, cap. ult. hoc ut cap. quia super. de elect. exempli Decurionum, l. nominationum, C. de Decur. lib. 10. Alii majorē partem agnoscunt, non ex numero personarum, sed ex iustiori, & senioriori parte, quod estimandum non est ab his, qui suffragiū dant, sed à superiori causa co- gnitionem habente, cap. Ecclesia, de elect. cap. concrationi, de appellat. in 6. Sed quia pérdis- facile est hoc modo agnoscere, quæ sit senior, & per consequens major pars, habita ratione zeli ad zelum, & iustitiae ad iustitiam; ideo regula- riter major pars dicitur, quæ pluribus abundat suffragiis; lentiisque numerantur, non pon- derantur, cap. final. hoc tit. Ut autem major pars agnoscatur, singulorumque vota regulentur, tantum praesentes attenduntur; quare dum ne- gotium tractatur in Capitulo, ad minus duas partes adesse debent, l. nulli, l. plane, ff. quod cuiusque univers. non quia exigunt ut duas par- tes idem decernant, sed ut in decernendo admittantur duas partes, quæ faciunt Capitulum, & Con- cilium publicum, l. nominationes, C. de appelle.

His praædictis, ratio praesentis assertionei fa- ciliter comprehenditur, quæ pœnitent ex eo, quia Traditi firmius est iudicium plurimorum, cap. de qui. ratio dñi bns. 3. 70. dist. nam cum ferè impossibile sit in negotiis omnes contentire, l. 1. §. final. cum l. sequenti, ff. de adquir. posse. & nec sciat suffi- ciens effet aliqua pars, major justè attenditur, ut considerat Grotius de jure beli lib. 2. cap. 5. num. 17. nisi specialiter duas partes suffragiorum petantur, ut in l. nulli 3. ff. quod cuiusque univers. nam tunc, quod lege, vel statuto cau- sum est, attendi debet. Bobadilla lib. 3. polis. cap. 8. num. 53. Molina lib. 2. de primog. cap. 4. num. 58. Unde in Senatusconsulto, apud Ro- manos majoris pars probante consensus, he- que quam prudenter, sed quam multi idem cen- sus fuerint, attendebatur. Symmachus lib. 4. epist. 37. Lex Curie est, ut majoris pars numero an- nescit auctoritas. Quare Senator quilibet poterat Consulem, vel quemcumque alium Magistratum, qui Senatum habebat, admonere, ut antequam Senatusconsultum proferretur, Senatorum nu- meraret, alioquin Senatusconsulto intercede- bat. Festus Pomp. lib. 12. Numerati Senatorum, qui Senator sit Consul, cum impedimento vult esse, quoniam faciat Senatusconsultum, p̄sistula- que, ut qui res, quia afferantur dividantur, aut singuli consulantur, aut si tot non sint Senatorum quoniam numero, lucet praestribi Senatusconsultum. Re- spexit huc Cicero lib. 5. epist. ad Atticum: Causa- le autem numeri. Et Cælius lib. 8. epistolar familiari. ad eundem Ciceronem: Cum posse rem impedi- re, scilicet numeraretur, postularetur, tacitum. Apud Dio- nyssium Halicarn. lib. 16. hist. Lucius Corbellius postulat;

postulat, Numerari sententias. M. Fab. Quintilianus declamat. 36. De vi septem judicent; quod major pars judicum statuerit, reus patiatur; duo ignorantiam statuerunt, duo exilium, tres mortem, petitur ad mortem. Hæc quidem epigraphæ controversæ; sequitur deinde: *Ego existimmo maiorem partem esse, in qua plures idem sentiant, eandem panam pronunciant, in eadem verba jurant.* Ne quæ autem ambiguitas subiutorum, disertis verbis explicat, quinam sit ille major numerus. Partem intelligimus eidem numero applicatam, quemadmodum sententiæ conjunctam. Sed quis L. Seneca aurea verba prætermiserit huc spectantia, lib. de vita beata, cap. 2. Cum de vita beata agitur, non est quod mibi illud diuisionum more respondens. Hac pars major esse videtur; ideo enim peior est. Non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant. Appositi, & cum judicio alii ejusdem Seueca locum annotavit. Lipsius: Quid praefat Philosophia? ut malis tibi placeres, quam populo; ut existimes indicia, non ut numeros. Imperia libratorum antea legerat, illud diuisionum more respondens. Primus Rodulphus genuitam lectionem animadvertis, & ex eo Erasmus Roterodamus. Decretū Lateranen. Conciliū apud Guil. Neubrigensem de rebus Anglie. lib. 3. cap. 3. Ex hoc tamen nullum canonice iustificationib; & aliis Ecclesiæ prejudicium generetur, in quibus majoris, & senioris pars debet sententia prevalere: quod in eis dubium venerit, superioris iudicio poterit disiiri; in Romana vero Curia, & Ecclesiæ speciale evenit aliquid, arque constitutum, quia non potest ad superiorum recursus haberi. Aurel. Prudent. lib. 1. in Symmachum, in fine.

Servamus leges patrias, infirma minoris.

Voxcedat numeri.

Facit Plinius lib. 2. epist. 12. Numerantur, inquit, non ponderantur sententia nec aliud in publico consenserit potest, in quo nihile est tam inaequale, quam equalitas ipsa: nam cùm sit impar prudentia, par omnium juet. Et lib. 6. epist. 13. Singulis, inquit, reintegri dñsentire fas est; per acta, quod pluribus placuit, & cunctis tuendum. Lex judicaria aut ejus fragmentum refertur in epist. Celsi ad Ciceronem, his verbis: *Quod iudicium major pars judicatur, & iuratum est.* Facit etiam quod refertur ad universos, quod publicè fit, & per majorem partem, I. 6. §. 1. ff. dñ reg. jur. dñf. l. quod major, & ad municip. quod non solum in publicis negotiis, verum & in privatis contingit, ut in pluribus creditoribus id docetur in l. 7. §. ultim. l. 8. ff. de p. l. ultim. ff. qui bon. sed. possunt: in pluribus tutoribus, §. 1. Institut. de fatis. tutor. in pluribus obsecricibus ventrem inspicientibus, Paulus lib. 2. sentent. titul. 4. Recte ergo PP. Concil. Lateranen. in præsenti statuerunt, in negotiis ecclesiasticis prævalere factum à majori parte Capituli, cùm præsumatur pro plurimatate, nisi in aliqua parte sit auctoritas, cap. dñdum, de elect. cap. in presentia, de testib;. Petunt etiam PP. ut sit eadem pars senior, ratione habitræ zeli ad zelum, meriti ad meritum, nam eti major pars aliquid decernat, rationi tamen, vel pietati minime contentiat, minor pars senior pre majori habetur, cap. final. distinc. 9. cap. Ecclesia 57. de elect. quia major pars dicitur, non solum quæ est majoris numeri, sed etiam quæ sa-

D.D. Gonzal. an Decretal. Tom. III. Pars 1.

noris judicii. Barbola de dignitat. capite 38. num. 7. Sed cùm ex hac cognitione senioris partis rixæ, pluraque incommoda orirentur, jam hodie post Concil. Tridentinum sess. 25. de regul. cap. 6. amplius non queritur, quænam pars sit senior, sed tantum quæ major, vel minor sit respectu numeri, ut notarunt Suarez. tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 5. n. 13. Iul Lavor. de elect. tit. 4. cap. 19. num. 89. Tamburinus tom. 1. de jure Abbat. diff. 5. quest. 6. num. 21.

Nec obstat dubitandi ratio suprà expensa; nam in præsenti absoluto non docetur, factum à majori parte prævalere, sed factum à majori, & seniori: quare ut cognoscatur, quænam senior pars sit, penanda sunt, & ponderanda suffragia, habito respectu ad atatem, prudentiam, & meritum; unde non contemnit senior pars, sed potius si sit senior, præfertur; & non tanquam factum à majori, sed à seniori parte observatur, licet in dubio major pars senior creditur, cap. prudentiam, de offic. delegat. Acunna in dicto cap. in ordinatione: notaviliatius in cap. quia propter, de electione.

Adhuc suprà traditæ assertioni opponi potest textus in cap. cùm causam, de elect. ubi refertur, Canonicos Ecclesiæ Lucanensis privilegium ab Apostolica Sede impetrasse, ut nullus præpoœter in Priorē, nisi de communione confensu fratrum, aut electus à majori, & seniori parte Capituli. Quem textum ita exponit: Si regulariter factum à majori & seniori parte Capituli prævaleret, ad quid privilegium illud impetratum fuit, cùm trust a precibus impetraretur, quod jure communi conceditur? Cui difficultati respondendum est ex notatis in eo textu, & per Gtonium in c. 3. de elect. in 5. compil. privilegium in ea specie necessarium non fuisse, quia jam iure communi id cautum erat; sed quia magis timetur quod singulariter caveretur, aut promittitur, ut consistat in castitate à clericis voto promilla, cap. quamquam, 22. distinc. in obedientia juramento firmata, cap. in omnibus, de conser. distinc. 5. ideo in eo textu Canonici Lucanenses prædictum impetrarunt privilegium, ut ejus auctoritate magis obstricti Priorē tenerentur eligere de communī contentu vel saltem majoris, & senioris partis.

Secundò suprà traditis obstat textus in cap. hoc ipsum 11. 3. quest. 2. in illis verbis: In fine Exponitur antem epistola hoc adjiciendum putavi, ut quoties cap. hoc ipsum, 33. cuncte in gestis Conciliorum discorsi sententia inventur, illius sententia magis teneatur, cuius antiquior, aut posterior extat anterioritas. Ex quibus deducitur, non prævalere factum à majori Capituli parte, sed tantum attendi, quænam sit antiquior, vel potior. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, Divum Isidorum in eo textu potiorem appellasse Concilii sententiam, quæ majori parte roboretur, & ita recte Sanctum assertuisse, in casu diversarum sententiarum eam prævalere, quæ antiquior, & potior est, id est, quæ major & senior.

Ex suprà adductis, præcipueque ex præsenti textu lucem accipit textus in cap. 2. de po. Adducitur filiat. Pralat. ibi: *Ac idem alios, licet paucos, cap. 2. de res numero, quantum tamen ad hanc pertinet, con. populi. Pra-*

X filio lat.

7.
Difficultas.

8.
Expositus
textus in
cap. cum
causam, de
elect.

9.
Expositus
textus in
cap. hoc
ipsum, 33.
q. 2.

10.
Adducitur
filiat. Pralat.

filio saniores, eligendi, vel postulandi devolutam esse licentiam. Ex quibus aperte constat, prevalere aliquando electionem, seu postulacionem factam à majori parte Capituli; quo juxta presentem decisionem accipendum est, videlicet, quod licet regulariter factum à majori parte Capituli, sit à cunctis observandum, tamen si minor pars justè, & legitimè contradicit, quia tunc licet minor respectu numeri, tamen maior est respectu judicis, prævaleret ab ea statutum, cap. 1. 31. distinct. l. maiorem, ff. de palius immo ad ipsos, licet numero minores, devolvitur omnis Capituli auctoritas, ut in specie ipsius capituli 2. contingit.

CAP V T II.

Cœlestinus III. Gilberto (a) Claromont. Episcopo.

Quæsivit à nobis tuæ diligentia probitatis, quid observare debeas, & Apostolicæ responsionis auctoritate statuere super eo, quod Ecclesiam tuam quidam ex Canonice, vel etiam minimus, qualibet occasione assumptâ, vel quia pensio Ecclesiæ debita [sicut solitum est] non redditur, vel quia nonnunquam clericus aliquis, vel parochianus delinquit, sine tuo, & aliorum Canonorum assensu interdicto supponit, per quod ipsius Ecclesiæ servitium deperit, & in populo scandalum non modicum generatur. Super hoc autem tuæ f. sic duximus respondendum, sicut in consimilibus consultationibus nos recolimus respondisse, ut videlicet interdictum in aliqua Ecclesia per aliquem, vel aliquos ex Canonice sine tuo, & aliorum tuorum fratribus assensu possum nullatenus debeas observare, nisi talis excessus, & tam gravis extiterit, propter quod meritò Ecclesia silere debeat: nec sustineas, ut prætextu occasionis hujusmodi ab aliis interdictum observetur, nisi tuus, & aliorum consensus Canonorum accesserit: sed si quis occasionem dederit, vel deliquerit, sine canonem debitum non solverit, vel alia commiserit, propter quæ irregulariter haec tenus Ecclesia ipsa interdicto supponebatur, ecclesiasticæ coercioni subjaceat, cum peccata suos auctores (b) tenere debeat, nec pena sit ulterius protrahenda, quam delictum fuerit in excedente pertinere.

N O T A E.

COMMENTARIUM.

1. (a) **C**laromontano.] Gilberto videlicet, ut legitur in secunda collectione, sub hoc titulo cap. 2. qui sexagesimus Praefuluit ipsius Ecclesiæ. De Claromont. dicitur nonnulla novi in cap. 38 de testibus. Textum hunc fugitiuum esse à praefenti titulo, docuit Legaufré in praesenti rubric. sed non recte, cum in ea agatur de contentu Capituli, aut ejus majori parte.

2. (b) **T**enere debeat.] Sed si haec ratio vera est, concludit, nunquam interdictum apponi posse, cum exinde omnes fideles absque tua culpa puniantur. Cui difficultati satisfaciendum est, discrimen constitudo inter penitentiam corporalem, seu spiritualem; & inter temporalem, seu medicinalem. Penitentia corporali, aut spirituali nemo pro aliena culpa puniri potest; medicinali vero, seu temporali utique puniri valet, ut docuerunt Ant. Gomez lib. 3. var. cap. 2. num. final. Gutierrez de delictis quæst. 53. Marquez in suo gubernat. lib. 1. cap. 32. Barb. lib. 2. juris Eccles. cap. 3. num. 41. Petrus Faber lib. 3. semestr. cap. 8. unde cum interdictum sit penitentia medicinalis, potest populus Christianus pro contumacia Principis, aut superioris Praelati eam puniri, ut universa plebs, quæ ejus malitiam non ignorat, & cui illius iniquitas multum displiceret, hinc occasione accepta proclamet; ut qui Dei amore ab injusta actione non recedit, clamore hominum simul, & timore deficiat, ut probat Juretus in notis ad Ieronim. epist. 266.

Ex hoc textu sequens communiter deducitur; assertio: Canonici non possunt interdictum ap. Concilio ponere, sed Episcopii tantum cum consilio Capituli traducunt. Proabant eam textus in cap. 1. de excessi. Pre. probavit. lat. cap. 3. de paenit. Illustrant ultra congetlos in praefenti à Barbosa. Sayrus de censur. lib. 5. cap. 20. num. 19. Hugolinus eod. tract. tabel. 3. cap. 1. §. 1. Suarez. de censur. disputat. 26. sect. 1. Gibalinus eod. tractat. disquisit. 3. in fine. Covarruv. in cap. alma. 2. §. 2. num. 6. Petrus Gregorius lib. 4. partitionum, titul. 16. cap. 3. & 5.

Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione; nam potestas ferendi censuras spectat ad jurisdictionem coquendam, ut probant Gibalinus integr. disquisit. 3. Igitur si serio illam habeant, Episcopus iure ordinatio, Capitulum privilegio; aut confundit, poterunt ea utentes alter sine alterius consensu illam exercere interdictum apponendo. Augetur hæc difficultas, nam Episcopum per se possit interdictum apponere, & in tota diaœcesi, constituta ex cas. ex transmissa, de elect. cap. cum ab Ecclesiastum, de offic. ordin. cap. auditis, de precript. cap. cum & plantari. §. 1. cap. Episcopum, de privil. & etiam Canonicos, seu Capitulum interdicere posse liquet ex cap. si canonici, de offic. ordin. lib. 6. cap. statutum, de sentent. excom. eod. lib. Igitur non recte in praesenti docetur, Canonicos absque Episcopo, vel Episcopum absque Capituli consensu non posse interdicti sententiam profere. Quæ